

САЛЫҚ ҚҰҚЫҒЫ

САЛЫҚ

Салық дегеніміз- белгілі бір мерзімде және белгілі бір көлемде алынатын, заң бойынша қарастырылған міндетті төлемдер.

1. **Салық**- заңды актілерге сәйкес салық төлеушілермен жүзеге асырылатын бюджетке төленетін міндетті төлем.
2. **Салық**- белгілі бір объектілерден төленетін төлем.

САЛЫҚ ЖҮЙЕСІ

- 1) бюджеттен тыс қорларды қаржыландыру үшін қолданылатын салықтардың, алымдар мен төлемдердің жиынтығы, сондай-ақ салықтарды белгілеу, өзгерту, күшін жою, оларды төлету шараларын қолдану, салықтық бақылауды жүзеге асыру, салық заңнамасын бұзғаны үшін жауапқа тарту және жауапкершілік шараларын қолдану қағидаларының, әдістері мен тәсілдерінің жиынтығы, сондай-ақ салық қатынастарын реттейтін салық қызметі органдарының жиынтығы;
- 2) елдегі салық санау рәсімдерін реттейтін заңнамалық актілер мен заңнан туындайтын нормативтік актілердің жиынтығы;
- 3) елдегі салықтар мен алымдарды есептеу мен төлеудің институттық инфрақұрылымы.

САЛЫҚ

Материалдық тұрғыдан алғанда- бұл, салық төлеушінің белгілі бір мерзімде және белгіленген тәртіпте мемлекетке беретін белгілі бір ақша сомасы болып табылады (салық натуралдық тұрғыда материалдық құндылық болып саналады).

Экономикалық тұрғысынан қарағанда салық- салық төлеушілерден мемлекетке қарай белгілі бір мөлшерде, белгілі бір мерзімде және белгіленген тәртіпте бір бағыттағы ақшаның қозғалысы болып саналады.

***ҚҰҚЫҚТЫҚ ТҰРҒЫДАН ҚАРАЙТЫН БОЛСАҚ,
БҰЛ МЕМЛЕКЕТТІК БЕКІТІЛІМ, ЯҒНИ
ТҰЛҒАЛАРДЫҢ МЕМЛЕКЕТКЕ БЕЛГІЛІ БІР
АҚША СОМАСЫН БЕРУІН (ТӨЛЕУДІ) КӨЗДЕЙТІН
МІНДЕТТЕМЕ.***

САЛЫҚТАРДЫҢ МАЗМҰНЫ

1. - Материалдық категория жағынан — бұл белгілі бір ақша сомасы болса;
2. - Экономикалық категория ретінде – бұл мемлекеттің табысы;
3. - Заңдық категория жағынан, бұл заң жүзінде белгіленген міндеттеме болып табылады.
4. - Салықтың экономикалық белгілері ретінде келесі көрсетілгендерді атауға болады:
5. - Салық – мемлекетке тиесілі қоғамдық жиынтық өнімді бөледі;
6. - Салық – ақшалай нысанды төленеді;
7. - Салық – қайтарылмайтын төлем болып табылады:
8. - Салық – баламасыз сипатта болады;
9. - Салық – салықты төленген кезде меншік нысандары айқындалады;
10. - Салық – тұрақты экономикалық қатынас туғызады;

САЛЫҚТЫҢ ҚҰҚЫҚТЫҚ БЕЛГІЛЕРІ

- ❖ - **Салықты** – мемлекет немесе уәкілдік берілген мемлекеттік орган белгілейді;
- ❖ - **Салық** – құқықтық нысанда жүзеге асады;
- ❖ - **Салық** – мемлекеттің бір жақты белгіленімі болып табылады;
- ❖ - **Салықты** белгілеу арқылы салық міндеттемесі туындайды;
- ❖ - **Салық** – мәжбүрleme сипатта болады;
- ❖ - **Салық** төлеу арқылы ақшаны алу құқықтық сипатта жүзеге асырады.

САЛЫҚТЫҢ ФУНКЦИЯЛАРЫ

- 1. Реттеушілік қызметі** – салықтың ең негізгі қызметі. Осы қызмет арқылы салықтар ел экономикасына өз ықпалын тигізеді, яғни салықтар реттеу жүзеге асырылады. Салықтық реттеудің ең басты мақсаты - өндірістің дамуына ықпал ету. Салық түрлері, салық салу әдістері салықтық реттеудің тетіктері болып саналады.
- 2. Фискалдық немесе бюджеттік қызметі.** Бұл қызметі (функциясы) арқылы мемлекеттік бюджеттік кіріс бөлімі құрылып, салықтардың қоғамдық міндеті артады. Себебі, салықтар мемлекеттік бюджеттің кірісін топтастыра отырып, әлеуметтік, әскери – қорғаныс, тағы басқа да шаралардың іске асуын қамтамасыз етеді.
- 3. Қайта бөлу қызметі** арқылы түрлі субъектілер табысының бір бөлшегі мемлекет пайдасына өтеді. Бұл қызметтің іс - әрекетінің көлемі ішкі жалпы өнімді салықтардың алатын үлес салмағы арқылы анықтайды. Соңғы жылдардағы мәліметтер бойынша Қазақстан Республикасының ішкі өнімдегі салықтардың үлес салмағы 40 проценттен көбірек болып отыр.

САЛЫҚ САЛУ ЭЛЕМЕНТТЕРІ

- **Салық субъекті** (салық төлеуші) дегеніміз – заң бойынша салық төлеу міндеті жүктелген жеке және заңды тұлғалар.
- **Салық объектісі** – табыс, мүлік, еңбек ету түрі, қызмет көрсету, ақшамен жасалатын операциялар, мүлікті басқаға беру, табиғи қорларды пайдалану, қосылған құн, айналым және т.б.
- **Салық көзі** – салық салынатын табыс.
- **Салық ставкасы** немесе бәсі өлшем бірлігінен алынатын салық мөлшері.
  - Ставкалар тұрақты немесе процентпен белгіленеді.
  - Тұрақты ставкалар салық объектісінен түсетін табыстың мөлшеріне байланыссыз, өлшем бірлігіне тұрақты соммамен тағайындалады.
  - Проценттік ставкалар үш түрге бөлінеді: үдемелі немесе прогрессивті; регрессивті және пропорционалды. Үдемелі немесе прогрессивтік ставкалар салық салынатын табыстың өсуіне сәйкес ұдайы үдеп, өсіп отырады. Регрессивтік ставкалар, керісінше, салық салынатын табыстың төмендеуіне сәйкес, азайып отырады. Пропорционалдық ставкалар салық салу объектісінің мөлшеріне байланыссыз, тұрақты бір процентпен тағайындалады.
- **Салық оклады** – салық төлеушінің белгілі бір салық объектісінен төлейтін салық сомасы.
- **Салық жеңілдіктері** дегеніміз, заңға сәйкес салық төлеушіні біртіндеп немесе салық төлеуден түгел босату. Салық жеңілдіктеріне салықтан босатылатын, салық салынбайтын минимум, шегерістер, салық ставкасын төмендету, салық төлеу мерзімін ұзарту жатады.
- **Салық төлеу мерзімі** – салық төленетін уақыт.
- **Салық төлеу тәртібі** – белгіленген мерзімде салықты төлеген кезде алдымен бюджетке қандай салықтар төлеу керек екенін, яғни төлеу кезінде белгілі бір дәйектілікті белгілейді.

САЛЫҚ ҚЫЗМЕТІНІҢ НЕГІЗГІ МІНДЕТТЕРІ

МЫНАЛАР:

- *уақытылы салық инспекциясына тіркеліп, тіркеу нөмірін алуға;*
- *мемлекеттік салық комитетінің актілеріне сәйкес есеп құжаттамаларды жүргізуге, осы есеп құжаттамаларды бес жыл бойы сақтауға;*
- *белгіленген мерзімде салық декларациясын тапсыру;*
- *атқарылған жұмыс немесе көрсетілген қызмет үшін төлемді жүзеге асыратын салық, төлеуші салық қызметінің талабы бойынша атқарушыға төленген суммалар туралы ақпарат беруге;*
- *салық заңдарын, салық төлеу тәртібін, салық төлеу мерзімін қатаң сақтауға;*¹¹

САЛЫҚ ТӨЛЕУШІНІҢ:

1. салық жөнінде жеңілдіктерге деген құқығын растайтын құжаттарды табыс етуге;
2. жүргізілген тексерулер актілерімен танысуға;
3. салық органдарына салықтарды есептеу мен төлеу және жүргізу мен тексеру актілері жөніндегі түсіндірмелерді ұсынуға;
4. заңға сәйкес тәртіппен салық органдарының шешімдеріне шағымдануға;
5. салық салуға қатысуы деп саналатын ақпаратпен құжаттарды тапсырмауға құқы бар.

1991 жылғы желтоқсанның 25-інен бастап біздің елімізде салық жүйесі жұмыс істей бастады. Ол «Қазақстан

Республикасындағы салық жүйесі туралы» заңға негізделді. Бұл заң салық жүйесін құрудың қағидаттарын, салықтар мен алымдардың түрлерін, олардың бюджетке түсу тәртібін белгіленген алғашқы құжат еді. Осы заңға сәйкес Қазақстанда 1992 жылға қаңтардың 1-нен бастап 13 жалпы мемлекеттік салық, 18 жергілікті салықтар мен алымдар енгізді.

Қазақстан Республикасының Салық кодексі, 2001 жылдың 12 маусымында қабылданды.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗГА РАХМЕТ!!!

